

УДК 311.17:338.5

JEL Classification: C15, C51, H21, F23

DOI 10.33111.E&E.2019.42.ChyzykovaO

O. Chyzykova

*postgraduate student of accounting
department SHEE «Kyiv National
Economic University named after
Vadym Hetman»*

О.В. Чижикова

*аспірантка кафедри
бухгалтерського обліку
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0410-825X>

ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ВИБОРУ МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ РИНКОВОГО ІНТЕРВАЛУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТІВ З ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

АНОТАЦІЯ. Стаття присвячена актуальним питанням використання принципу «втягнутої руки» в межах ТНК, за яким компанія повинна погодити умови, що забезпечують ринковий рівень націнки. Одним із найважливіших завдань менеджменту ТНК є визначення планової націнки, яка б, з одного боку, була б вигідною для компанії (у тому числі з позицій податкового навантаження), і з другого — задовольняла б вимогам локальних правил трансфертного ціноутворення. У практиці трансфертного ціноутворення така націнка визначається в рамках застосування спеціальних методів. Використання статистичних методів та економетричних моделей із застосуванням Multipleyear підходу дає можливість концептуально оцінити репрезентативність фінансових даних у процесі підготовки документів із трансфертного ціноутворення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: трансфертне ціноутворення, контрольовані операції, документація з трансфертного ціноутворення, Multipleyear підхід, економетрична модель, чиста рентабельність продажів.

USING STATISTICAL TECHNIQUES FOR CHOOSING THE CALCULATION METHODOLOGY OF ARM'S LENGTH RANGE IN THE PROCESS OF TRANSFER PRICING DOCUMENTS PREPARATION

ANNOTATION. In accordance with arm's length principle, the company, when purchasing goods/services within the MNE's, have to agree the conditions to ensure the margin markup, taking into consideration their functions, the assets involved and the risks that are taken. In this case, one of the most important tasks of MNE's

management is to determine the planned markup which, on the one hand, would be beneficial to the company (including in terms of tax burden) and, on the other hand, would satisfy the requirements of local rules of Transfer pricing (TP). The process of determining the margin markup is one of the key stages of the TP. In TP practice, such a markup is determined with in special methods of TP application, each of which applies in a particular situation and uses its kind of markup. Using of statistical methods and econometric models with appliance of the Multiple year approach provides an opportunity to assess the representativeness of financial data in the process of transfer pricing documents preparation. Statistical tests give a conceptual answer, is it possible to use historical data to assess the current economic situation. If the answer is «yes,» each comparable company using regression analysis could be analyzed for internal specific factors influence according to the financial indicators. On the assumption it is possible to conclude whether the Multiple year data is improved the compatibility for the purposes of TP analysis.

KEY WORDS: transfer pricing, controlled transaction, transfer pricing documentation, Multiple year data, econometric model, net sales margin.

Вступ. Визначення та встановлення націнки під час здійснення операцій між пов'язаними особами є одним із ключових завдань трансфертного ціноутворення (далі — ТЦ). Відповідно до принципу «втягнутої руки» компанія, що постачає товари та/або послуги іншій пов'язаній особі, повинна встановлювати такі комерційні умови, про які в схожих умовах домовилися б незалежні сторони. Однією з основних умов операцій є ціна. Тому визначення цін у процесі планування операцій всередині транснаціональних корпорацій (далі — ТНК) є основним завданням ТЦ для компанії. В свою чергу завданням податкових органів є контроль внутрішньогрупових цін як інструменту податкового планування для розмиття податкової бази всередині ТНК.

Для сировинних товарів (commodities), що постачаються на міжнародних ринках, існує активний біржовий ринок (похідних фінансових інструментів) і позабіржовий (фізичний) ринки, ціни на яких є визнаним індикатором ринкових тенденцій. Такі ціни публікуються різними ціновими агенціями (такими як Platts, Argus та ін.) та безпосередньо організаторами торгів (CME, LME тощо). Проте для великої кількості товарів і послуг відсутні відкриті ринки через унікальність товарів (товари, які мають власну торгову марку або індивідуальні послуги на замовлення) або специфіку структурування операцій їх постачання контрольовані операції (далі — КО), які відбуваються переважно між пов'язаними особами. Визначення ринкових цін на такі това-

ри/послуги зазвичай відбувається шляхом встановлення певного рівня націнки на витрати, яка покриває підприємницькі ризики, пов'язані з виробництвом та/або реалізацією таких товарів/послуг. Процес визначення рівня націнки є одним із ключових етапів ТЦ.

Постановка завдання. Метою дослідження є побудова економетричної моделі для аналізу репрезентативності фінансових даних зіставних компаній за попередні періоди для формування висновків у рамках аналізу ТЦ щодо поточного періоду. В рамках дослідження вирішувалися два завдання — чи наявні статистично значимі відмінності між поточними та історичними даними та наскільки фактичні дані відрізняються від розрахункових, отриманих із використанням регресійної моделі для всієї вибірки.

Результати. Основними ініціаторами створення міжнародних правил у сфері уніфікованих вимог до розкриття групами підприємств необхідної інформації про розподіл доходу, економічної діяльності і податків, що сплачуються в різних країнах, виступає Організація економічного співробітництва та розвитку (далі — ОЕСР). Настанови ОЕСР розкривають загальну методологію контролю за ТЦ, зокрема, в частині застосування методів, встановлення відповідності умов контролюваним операціям принципу «витягнутої руки», проведення функціонального аналізу та аналізу зіставності, підготовки документації, процедур попереднього узгодження ціноутворення.

Відповідно до Настанов ОЕСР із ТЦ для ТНК (далі — Настанови ОЕСР) (п. 2.71) застосування методів ТЦ для визначення рівня націнки вимагає інформації про умови (націнки) в операціях між непов'язаними особами неконтрольованої операції (далі — НКО) [2, с. 119]. Така інформація може бути відсутньою на момент здійснення операції, для якої визначається планова націнка (КО), що на практиці викликає великі труднощі у ході визначення ринкової націнки. При цьому в Настановах ОЕСР зазначено, що інформація про НКО за той самий період, в якому здійснено КО, як очікується, є найнадійнішою для визначення націнки, так як відображає ті самі економічні умови та обставини, що й на момент здійснення КО. Проблема відсутності інформації на дату проведення КО в Настановах ОЕСР класифікується як часові обмеження (Timing of collection) (п. 3.69) [2, с. 167].

Одним із можливих шляхів вирішення проблеми відсутності інформації на дату проведення КО в Настановах ОЕСР вказано

використання даних за кілька років, тобто Multipleyear підходу (п. 3.75-79) [2, с. 168–169], який полягає у використанні інформації за попередні до здійснення КО періоди. При цьому у Настановах ОЕСР зазначено, що такий підхід часто може бути доречним, але його застосування не може розглядатися як систематична вимога. Основним критерієм застосування підходу є підвищення якості аналізу ТЦ у результаті його застосування. Разом з тим у Настановах ОЕСР встановлено, що, залежно від конкретного випадку, компанія може застосовувати Multipleyear підхід, використовуючи дані, наявні на момент аналізу, також з позицій підтвердження докладених зусиль на приведення у відповідність до умов КО до ПВР (п. 3.69) [2, с. 167]. Втім така інформація повинна не тільки містити дані про ринкові націнки за попередні періоди, а й також інформацію про економічні та ринкові зміни, які відбувалися за цей період до дати проведення КО включно.

Аналогічну позицію щодо зазначеного питання займають і Настанови ООН для країн, що розвиваються. ТЦ встановлюють (В.2.3.4.19-20) [3, с. 114], що порівняльна інформація повинна відображати економічну ситуацію в період здійснення КО, визначаючи це, як загальне правило. Як виняток Multipleyear підхід може бути застосований, якщо такий підхід підвищує надійність результатів аналізу ТЦ. При цьому такий підхід повинен бути належним чином обґрунтований компанією. Як можливі ситуації застосування Multipleyear підходу Настанови ООН визначають ситуації (В.3.3.10.4) [3, с. 201], коли на націнку у конкретному випадку істотно впливає цикл життя активу, який є предметом операції, або нетипові економічні умови її здійснення як для КО, так і для НКО. При цьому Multipleyear підхід може бути застосований, якщо він покращує зіставність КО і НКО.

У Настановах із ТЦ Світового Банку також зазначено, що Multipleyear підхід може бути застосований для згладжування різниць у бухгалтерських оцінках, які викликані різницями в часі (строках, періоді), наприклад, для врахування особливостей політики амортизації активів [4, с. 149].

Відповідно до дослідження ЕУ існують різні практики застосування Multipleyear підходу в межах локального законодавства з ТЦ у різних країнах (табл. 1).

Як видно з табл. 1, у більшості країн дозволено застосування Multipleyear підходу в рамках аналізу відповідності умов КО ПВР.

Таблиця 1

**ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ MULTIPLEYEAR ПІДХОДУ
У РІЗНИХ КРАЇНАХ**

Країна	Особливості застосування
США	Якщо показник рентабельності в НКО розраховується за кілька років, показник рентабельності в КО повинен розраховуватися за той же період
Австралія	Дані за попередні 5 років
Канада	Рекомендується використання інформації за рік здійснення КО. У виключних випадках може бути застосовано Multipleyear підхід
Великобританія	Законодавчо не встановлені жодні вимоги до розрахунку ринкового діапазону
Німеччина	Зазвичай, використовується інформація за рік, в якому здійснена КО, при цьому Multipleyear підхід не забороняється
Індія	Multipleyear підхід є переважним до застосування
Японія	Multipleyear підхід є переважним до застосування
Китай	Дозволяється застосування Multipleyear підходу
Данія	Дозволяється застосування Multipleyear підходу
Нідерланди	Multipleyear підхід є переважним до застосування

Джерело: складено автором на основі [5].

Найбільш докладні роз'яснення з цього питання опубліковані в Канаді у Меморандумі Canada Revenue Agency «Роль багаторічних даних в аналізі ТЦ»(далі — Меморандум). Положення Меморандуму наголошують, що платники податків можуть застосовувати Multipleyear підхід під час застосування методів ТЦ у випадках наявності впливу на розмір оцінюваного прибутку життєвого циклу продукту та короткострокових економічних умов як для КО, так і для НКО. При цьому у Меморандумі доповнено, що НКО, здійснені в той же період, що й КО, є найбільш зіставними [6].

Національне законодавство для таких випадків передбачає, що під час визначення діапазону рентабельності використовується інформація про зіставних юридичних осіб на підставі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності за звітний період (рік), у якому здійснена КО, або за кілька податкових періодів (років) [пп. 39.3.2.5 п.3 ст. 39 ПКУ, 1].

Під час використання кількох податкових періодів (років) розраховується середньозважене значення показника рентабельності для зіставної особи. При цьому документація з ТЦ повинна обов'язково містити обґрунтування використання під час визначення діапазону рентабельності інформації за кілька податкових періодів (років) і розрахунок середньозваженого значення показника рентабельності. Таким чином, з одного боку, встановлюючи націнки всередині ТНК, компанії повинні переконатися, що такі націнки відповідають ПВР, але з другого — можуть користуватися лише інформацією, яка доступна на дату здійснення операції або навіть раніше, якщо компанія планує націнки заздалегідь. Часто компанії планують свої ціни (відповідно, й націнки) саме наперед у рамках бюджетування перед новим звітним періодом. У такому випадку саме Multipleyear підхід є ефективним інструментом в оцінці майбутніх цін і/або націнок. У практиці ТЦ компанії та податкові органи часто аналізують історичні ринкові націнки для оцінки поточного рівня рентабельності. Такий аналіз в будь-якому разі буде корисним, оскільки дозволяє зрозуміти динаміку фінансових показників та економічні залежності. Методологія ТЦ передбачає використання порівняльної інформації за той же період, в якому здійснено КО, як найнадійнішої. ПКУ наголошує, що Multipleyear підхід може бути застосований, однак у такому випадку платник повинен аргументувати його застосування.

Розглянемо можливість використання статистичних методів та економетричних моделей для аналізу ТЦ із застосування Multipleyear підходу. За вихідну інформацію було взято показники фінансової звітності українських груп компаній БД Ruslana, Bureauvan Dijk. за 4 роки (період 2014–2017 рр.), які є членами українських груп компаній і ТНК. Розмір вибірки — 80 компаній. Основним видом діяльності компаній є «Оптова торгівля хімічними продуктами», КВЕД 4675. Аналізованим показником рентабельності обрано чисту рентабельність продажів (далі — ЧРП).

У рамках аналізу вирішувалось два завдання:

Завдання 1. Чи репрезентативні для звітного періоду 2017 р. у середньозважені дані за попередні три роки для всієї вибірки компаній аналізованої галузі?

Завдання 2. Чи репрезентативні для звітного періоду 2017 р. середньозважені дані за попередні три роки для кожної окремої компанії вибірки для аналізованої галузі?

У ході вирішення Завдання 1 для перевірки гіпотези про відсутність значимих різниць у характеристиках досліджуваних вибірок (вибірка 1 — дані за 2017 р.; вибірка 2 — середньозважені дані за 2014–2016 рр.) було використано парний t -критерій Стьюдента для залежних вибірок, оскільки обидві вибірки складають значення ЧРП одних і тих самих компаній. При аналізі виходили із припущення про нормальний вид розподілу обох вибірок. Нульовою гіпотезою для тесту була відсутність статистично значимих різниць між досліджуваними вибірками з урахуванням рівня значимості 5 %. Розрахункове значення t -статистики становило 1,02, критичне значення відповідно 1,98. Оскільки розрахункове значення менше від критичного, отже, можна стверджувати з вірогідністю 95 %, що статистичні відмінності між двома вибірками незначні.

Для розуміння можливих змін у показниках рентабельності як реакції на відповідні економічні зміни в часі для кожної окремої компанії у вибірці перейдемо до розгляду Завдання 2. Для його вирішення було проаналізовано залежність ЧРП компаній Вибірки 1 від ключових фінансових показників, характерних для оптових торговельних компаній. За результатами аналізу побудовано економетричну модель залежності ЧРП від найчутливіших параметрів. Гіпотеза полягає в тому, що розрахункове та фактичне значення рентабельності не повинні суттєво відрізнятися. Під суттєвою різницею розуміємо перевищення розміру середньоквадратичної похибки оцінки. За наявності суттєвих відмінностей існує ризик того, що ЧРП таких досліджуваних компаній в аналізованому періоді може відображати результати впливу нетипових (специфічних) факторів, таких як унікальні разові угоди, запуск нових продуктів або вихід на нові ринки, зміна в політиках тощо.

Різниця між фактичним і розрахунковим показниками ЧРП не є безумовним аргументом до застосування Multipleyear підходу, а саме — середньозважених показників ЧРП за попередні періоди. Однак такий результат свідчить про необхідність додаткового аналізу компанії та можливого застосування Multipleyear підходу для нівелювання специфічних факторів впливу на ЧРП досліджуваної компанії. У будь-якому разі необхідний додатковий аналіз фінансової та нефінансової інформації з урахуванням фактів та обставин КО та НКО для прийняття рішення стосовно підходу до розрахунку рентабельності та прийняття НКО як зіставної в цілому.

Можливими факторами впливу встановлено такі: відношення робочого капіталу до доходу від реалізації (РК/Д); оборотність активів (А/Д); леверидж — (А/Б); дохід на одного працівника (ДНП). Усі зазначені показники є типовими для фінансового аналізу оптових дистриб'юторів і відображають операційну модель таких компаній. Для цілей аналізу розглянемо множинну лінійну регресію. Для перевірки доцільності включення вибраних факторів до регресії і виключення мультиколінеарності побудуємо матрицю парних коефіцієнтів кореляції (табл. 2).

Таблиця 2

МАТРИЦЯ ПАРНИХ КОЕФІЦІЄНТІВ КОРЕЛЯЦІЇ

	ЧРП	РК/Д	А/Д	А/Б	ДНП
ЧРП	1				
РК/Д	0,191897	1			
А/Д	0,498914	-0,04383	1		
А/Б	-0,17801	0,214328	0,078635	1	
ДНП	-0,14019	-0,09321	-0,0797	0,345188	1

За критерій суттєвого зв'язку використовуємо значення коефіцієнта кореляції, які більше від 0,8. Як видно із табл. 2, між параметрами відсутня висока кореляція. Загальне рівняння множинної лінійної регресії матиме вигляд:

$$\text{ЧРП} = 0,11\text{РК/Д} + 0,02\text{А/Д} - 0,0002\text{А/Б} + 2,3 \times 10^{-7}\text{ДНП} + 0,033.$$

Для оцінки значимості всього рівняння регресії застосуємо *F*-критерій Фішера. Розрахункова та критична *F*-статистика становлять 16,1 і 3,12 відповідно. Оскільки фактичне значення більше від критичного, тоді нульова гіпотеза щодо випадкової природи оцінюваних характеристик відхиляється та визнається їх статистична значимість і надійність одержаної регресії.

Для оцінки статистичної значимості коефіцієнтів лінійної регресії застосовуємо *t*-критерій Стюдента, тестуючи гіпотезу щодо випадкової природи коефіцієнтів. Критичне значення *t*-статистики при рівні значення 0,05 становить 1,99. Фактичні значення *t*-статистики наведено в табл. 3.

Таблиця 3

ФАКТИЧНІ ЗНАЧЕННЯ t-СТАТИСТИКИ ДЛЯ КОЕФІЦІЕНТІВ РЕГРЕСІЇ

Коефіцієнт	Intercept	РК/Д	А/Д	А/Б	ДНП
t Stat	4,351567	2,924052	5,769738	-2,83926	0,287946

Оскільки фактичне значення для показників А/Б та ДНП є меншим за критичне, для зазначених коефіцієнтів береться нульова гіпотеза про випадкову природу формування коефіцієнтів та їх наближеності до нуля. З урахуванням цього, рівняння регресії набуває вигляду:

$$\text{ЧРП} = 0,0837\text{РК/Д} + 0,0156\text{А/Д} + 0,0305.$$

Середня похибка апроксимації ЧРП становить 6,9 % і перебуває у межах 10 %, що свідчить про достатню якість регресії; середньоквадратична похибка оцінки значення ЧРП — 5,31 %.

Зазначена в рамках Завдання 2 гіпотеза щодо можливого впливу на ЧРП в НКО у звітному періоді специфічних факторів полягає у такому. Якщо ЧРП факт лежить поза межами діапазону ЧРП розр $\pm 5,31$ %, існує ризик того, що в звітному періоді на рентабельність такої компанії впливають специфічні фактори, не характерні для КО та ринку в цілому, і для розрахунку ЧРП такої компанії краще використовувати Multiple year підхід або взагалі не розглядати таку компанію, як зіставну.

Результати аналізу для найбільших за рівнем доходу досліджуваних компаній із Вибірки 1 наведено в табл. 4.

Таблиця 4

АНАЛІЗ НАЙБІЛЬШИХ ЗА РІВНЕМ ДОХОДУ КОМПАНІЙ ІЗ ВИБІРКИ 1

Компанія	ЧРП фактичне, %		ЧРП розрахункове, %			Результат
	2017	2014–2016	мін	серед	макс	так/ні
ТДАгроімпорт ЛТД ТОВ	1,33	1,26	-1,81	3,50	8,80	так
Сингента ТОВ	5,46	-0,30	1,65	6,95	12,26	так
НФ Трейдинг Україна ТОВ	-0,50	0,73	-0,46	4,85	10,15	ні

Закінчення табл. 4

Компанія	ЧРП фактичне		ЧРП розрахункове			Результат
	2017	2014–2016	мін	серед	макс	так/ні
Фосагро-Україна ТОВ	6,58	5,66	–1,51	3,80	9,10	так
Байєр ТОВ	8,28	17,13	–0,44	4,86	10,17	так
Басф ТОВ	6,36	6,88	2,32	7,63	12,93	так
Райз Приватне АТ	31,53	–2,38	26,09	31,39	36,70	так
Спектр-Агро ТОВ	4,08	5,12	–0,69	4,61	9,92	так
Агротрейд НД ТОВ	6,69	3,62	–1,85	3,45	8,76	так
Монсанто Україна ТОВ	33,30	24,46	3,60	8,90	14,21	ні
Адама Україна ТОВ	1,39	0,04	–1,15	4,15	9,46	так
Агро-МВ ТОВ	0,06	0,00	2,22	7,52	12,83	ні
Агросток Україна ТОВ	0,54	0,42	–1,17	4,14	9,44	так
Дюпон Україна ТОВ	16,10	–16,71	–3,22	2,09	7,39	ні

Як видно за результатами аналізу, фактичне значення ЧРП кількох компаній лежить за межами розрахункового діапазону, тому, відповідно до гіпотези для Завдання 2, використання їх показника ЧРП за 2017 р. може бути недоцільним і погіршити якість порівняння.

Висновки. Застосування Multipleyear підходу для розрахунку ринкового діапазону рентабельності хоч і є загальною практикою, але, як правило, не підкріплене економічною базою, аналізом і розрахунками.

Настанови ОЕСР та інші авторитетні джерела з питань ТЦ рекомендують дуже обережно застосовувати Multipleyear підхід, розглядаючи при цьому кожну ситуацію окремо. Настанови ОЕСР передбачають застосування статистичних інструментів в рамках аналізу ТЦ, якщо такі інструменти покращують зіставність. Меморандум Canada Revenue Agency зазначає, що різні ста-

тистичні тести можуть бути застосовані до історичних даних (попередніх спостережень) для визначення ймовірності того, що нове спостереження насправді з тієї ж популяції.

Отже, статистичні тести дають концептуальну відповідь, чи можливе використання історичних даних для оцінки поточної економічної ситуації для відповідної галузі в цілому. Якщо «так», то кожна окрема зіставна компанія за допомогою регресійного аналізу може бути проаналізована на предмет наявності впливу внутрішніх специфічних факторів (відмінних від загальноринкових тенденцій) на фінансові показники з чого можливо зробити висновок, чи покращує Multipleyear підхід зіставність для цілей аналізу ТЦ.

Література

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1329730624868809>
2. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-20769717.htm>
3. United Nations Practical Manual on Transfer Pricing for developing countries. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2017/04/Manual-TP-2017.pdf>
4. Transfer Pricing and Developing Economies A Handbook for Policy Makers and Practitioners. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://documents.worldbank.org/curated/en/230331483627135642/pdf/111554-PUB-PUBLIC-PUBDATE-12-01-16.pdf>
5. EY Worldwide Transfer Pricing Reference Guide 2017-2018. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-2017-2018-tp-reference-guide/\\$FILE/ey-2017-2018-tp-reference-guide.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-2017-2018-tp-reference-guide/$FILE/ey-2017-2018-tp-reference-guide.pdf)
6. Role of Multiple Year Data in Transfer Pricing Analyses. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/tax/international-non-residents/information-been-moved/transfer-pricing/16-role-multiple-year-data-transfer-pricing-analyses.html>

References

1. Podatkovy'j kodeks Ukrainy' № 2755-VIvid 02.12.2010. — [Elektronny'j resurs]. — Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1329730624868809> [inUkrainian]

2. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017. — [Elektronnyj resurs]. — Rezhy'm dostupu: <http://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-20769717.htm>

3. United Nations Practical Manual on Transfer Pricing for developing countries. — [Elektronnyj resurs]. — Rezhy'm dostupu: <https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2017/04/Manual-TP-2017.pdf>

4. Transfer Pricing and Developing Economies A Handbook for Policy Makers and Practitioners. — [Elektronnyj resurs]. — Rezhy'm dostupu: <http://documents.worldbank.org/curated/en/230331483627135642/pdf/111554-PUB-PUBLIC-PUBDATE-12-01-16.pdf>

5. EY Worldwide Transfer Pricing Reference Guide 2017-2018. — [Elektronnyj resurs]. — Rezhy'm dostupu: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-2017-2018-tp-reference-guide/\\$FILE/ey-2017-2018-tp-reference-guide.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-2017-2018-tp-reference-guide/$FILE/ey-2017-2018-tp-reference-guide.pdf)

6. Role of Multiple Year Data in Transfer Pricing Analyses.- — [Elektronnyj resurs]. — Rezhy'm dostupu: <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/tax/international-non-residents/information-been-moved/transfer-pricing/16-role-multiple-year-data-transfer-pricing-analyses.html>

Стаття надійшла до редакції 25.04.2019 р.